

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA
Debrecen

Péter András, az iskolaalapító

„Vigyázó hagyaték az akadémiának, egy-egy tisztesen megőrzött paraszti vagyon az eklézsiának, nem ritka jelenség a magyar életben. Ha a sír felé ballag az ember, rendszerint nagyon körülöleli a jóság. Egyik ezt az intézményt támogatja, a másik mást. Hiite, felfogása szerint. De hogy egy paraszti származású tekintélyes földbirtokos földbirtokát iskolai célokra, azaz a népi szellem munkálására fordítja – egyedülvaló jelenség nemcsak a parasztság, hanem az egyetemes magyarság történetében. Mert az igazság az, hogy igen sokan életüket adták már legtágabb Hazánkban is a népért, a parasztságért, de egész vagyont, hozzá még földbirtokot, nem adott soha senki... Péter András szeghalmi földbirtokos közel hétezer holdat kitevő vagyonát a Sárret közepén alapítandó középiskola céljaira hagyományozta.

Meghalni se könnyű egy népért, de egy gazdag, anyagiakban is megáldott életnek minden termékét a népnek adni: olyan tökéletes emberség és hősiesség, amit, ha a mostoha pillanat nem is, de az egymást követő iskolai generációk diadalmasan igazolnak...” Szabó Pál 1940-ben, Péter András születésének 100. évfordulóján írja ezeket a sorokat: megállapítván a gimnáziumalapítás történelmi jelentőségét.

Ezzel kapcsolatban még rá kell mutatni arra, hogy az iskolaalapítás gondolata nem ötletszerűen merült fel Péter Andrásban; tette sokáig érlelt, alaposan megfontolt elhatározás eredménye volt. Nemcsak vagyonáról végrendelkezett, hanem szellemi végrendelete is volt. „A magyar nép csak úgy fog boldogulni, ha sorsát vezető állásokban is olyan tehetséges emberek irányítják, akik a népből származtak.”

Nagy Miklós ehhez még a következőket tette hozzá: „Azt szerette volna, ha minden magyar jó iskolákban kiműveli lelkét, s tudását jó irányban kamatoztathatja a haza javára. Péter András szinte ötletszerűen érezte, hogy a műveltség soha nem lehet káros, hogy az iskola mindig csak áldás, mert a tudás mindenkor győz a tudatlanság fölött. Nem arra gondolt ő, hogy a sok iskola sok hivatalnokot termeljen az országnak, hanem arra, hogy az iskolák padjaiból kikerüljön művelt magyarok lendítsék fel Magyarországon a mezőgazdaságot, ipart és kereskedelmet...” Röviden úgy fogalmazhatjuk tehát Péter András prófétikus jövőképét, hogy a művelt és boldog nép volt az eszménye, s alapítványával ennek részbeni valóraváltását meglátta.

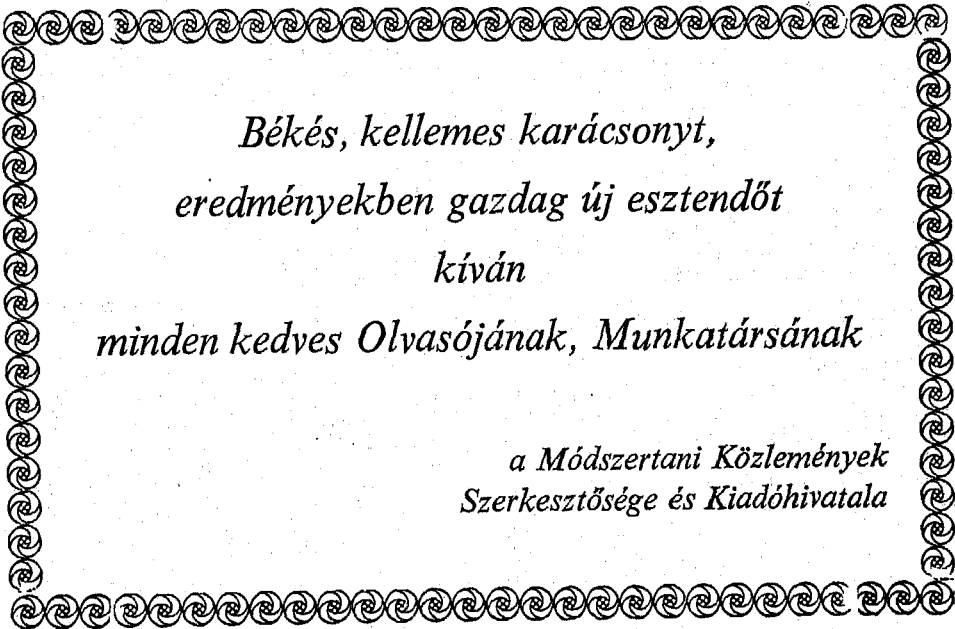
Péter András programja tehát az elnyomottak szellemi-társadalmi felemelkedésének az eszköze lett. Az ő általa alapított szeghalmi gimnázium, ha állandó súlyos harcok közepette is, de megvalósította szellemi végrendeletét.

1986-ban ünnepli a gimnázium fennállásának 60 éves jubileumát. A méltó megünneplést szolgálták az elmúlt években megrendezett „Sárreai napok”, a kiadott „Emlékkönyv”. Fiatalt még a gimnázium, nem rendelkezik évszázados hagyományokkal, mint a debreceni kollégium vagy a sárospataki és a pápai gimnázium, de az elmúlt 60 év olyan időszakokra esett, amely korban „történelmi idöket” éltünk. Igen küzdelmes élete volt ennek a gimnáziumnak is. Érdemes arra, hogy a hőskoráról hagyományt teremtsünk, amely példaképpel szolgáljon a későbbi nemzedékeknek. Az alapítás körülményei, Péter András, az okos és konok paraszt, aki meglátta a gimnázium létesíté-

sének szükségességét, Nagy Miklós, a művelt tanár, az első igazgató, a „második alapító”, aki kivitelezte, megvalósította Péter András álmát, aztán az első tanári kar, amely sokszor hónapokon át nem kapott fizetést, mégsem hagyta el posztját, mindmind érdemesek és méltók arra, hogy példaként szolgáljanak az utókor számára. Majd jött a felszabadulás, az államosítás, s ezzel eljött a gimnázium nyugodtabb élete, történetének gondtalanabb korszaka, amikor elkezdődött a jövő, és lezárult a hősi korszak.

A diákok és volt tanáraik úgy emlékeznek vissza: szerették az iskolát. Egyenesség, bátorra, szívóssá, vállalkozó kedvűvé nevelt a szaktárgyak megismertetésén túl. Embertcentrikussága üldözte az igazságtalanságokat, és a rendíthetetlen demokrácia szerepét plántálta el bennük már akkor, amikor a szónak még közhasználatú elterjedésére nem lehetett gondolni.

Kívánjuk, hogy legyen ez az iskola továbbra is az, ami eddig volt: olyan kulturális intézmény, amely sok kiemelkedő egyéniséget ad az országnak. Olyanokat, akik nemcsak tudják, de akarják is építeni az országot.

*Békés, kellemes karácsonyt,
eredményekben gazdag új esztendőt
kíván
minden kedves Olvasójának, Munkatársának*

*a Módszertani Közlemények
Szerkesztősege és Kiadóhivatala*